

مدیریت جهادی

به کوشش محمود مهام

www.ketab.ir

مدیریت جهادی

به کوشش محمود مهام

عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

ناشر: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

چاپ اول: ۱۴۰۲

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

طراح جلد: مؤسسه فرهنگی دوران

چاپ و صحافی: ارزوی دینار

سرشناسه: مهام، محمود، ۱۳۵۳. محمود مهام، مشخصات نشر: تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۲۴۰ ص.

شابک: ۷ - ۵۷۲ - ۱۰۸ - ۶۰۰ - ۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا.

یادداشت: کتابنامه. یادداشت: نمایه.

موضوع: مدیریت(اسلام).

موضوع: Management -- Religious aspects -- Islam

موضوع: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸—دیدگاه در باره جهاد

موضوع: Views on Jihadm, Sayyed Ali Leader of IRI, Khamene'i, 1939 --

موضوع: مدیریت.

موضوع: Management

موضوع: جهاد.

موضوع: Jihad

شناسه افزوده: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

رده‌بندی کنگره: BP ۲۲۲

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۶۵۸

شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۵۰۶۴۷

دفتر مرکزی: تهران، خیابان شهیدبهشتی، تقاطع بزرگراه

شهید مدرس، پلاک ۵۶ تلفن: ۸۸۵۰۵۴۰۲ - ۸۸۵۰۲۳۴۱

فروشگاه کتاب اندیشه: تهران: خیابان انقلاب، روبروی

درب اصلی دانشگاه تهران، پلاک ۱۲۴۸، تلفن: ۶۶۱۷۵۶۷۰

www.poiict.ir

همه حقوق محفوظ است

فهرست

پیشگفتار	۹
مقدمه	۱۳
فصل اول: مدیریت جهادی در اندیشهٔ آیت‌الله خامنه‌ای	۱۵
۱. مفاهیم و اصطلاحات	۱۶
۱-۱. جهاد	۱۶
۱-۲. مدیریت	۱۷
۱-۳. رهبری	۱۸
۱-۴. مدیریت جهادی	۱۹
۲. مدیریت جهادی از منظر رهبر معظم انقلاب	۲۱
۳. مبانی و بسترهای پیش‌ساز مدیریت جهادی فی‌سبیل‌الله	۲۳
۴. ویژگی‌های مدیریت جهادی	۲۷
۵. عوامل مؤثر در مدیریت جهادی	۲۸
۶. الزامات و اصول مدیریت جهادی	۲۹
۷. راهکارهای ترویج و نهادینه‌کردن مدیریت جهادی	۳۱
۸. کارکردها و پیامدهای مدیریت جهادی از دیدگاه مقام معظم رهبری	۳۳
جمع‌بندی	۳۴
فصل دوم: پیشینهٔ فرهنگ و مدیریت جهادی	۳۹
۱. مفهوم‌شناسی فرهنگ و مدیریت جهادی	۴۰

- ۴۵..... ۲. تبارشناسی مفهوم فرهنگ جهادی
- ۴۶..... ۳. مدیریت جهادی مولد فرهنگ جهادی
- ۴۷..... ۴. جلوه‌های فرهنگ و مدیریت جهادی در عرصه سیاست
- ۵۴..... ۵. جلوه‌های فرهنگ و مدیریت جهادی در حوزه فرهنگ
- ۶۶..... جمع‌بندی

فصل سوم: فرهنگ و مدیریت جهادی ۷۳

- ۷۵..... ۱. عمده فعالیت‌های پشتیبانی و مهندسی جنگ جهاد سازندگی
- ۸۶..... ۲. رشد نیروها و رشد سازمان در سختی‌های ویژه
- ۸۹..... ۳. چالش مدیریتی آینده
- ۹۹..... جمع‌بندی

فصل چهارم: امنیت مردم‌نهاد در کردستان ۱۰۳

- ۱۰۶..... ۱. تمهیدات نظری
- ۱۰۹..... ۲. محیط امنیتی جمهوری اسلامی ایران
- ۱۱۲..... ۳. رویکرد نرم‌افزاری تأمین امنیت در مدیریت بحران کردستان
- ۱۱۸..... ۴. امنیت مردم‌نهاد در مدیریت جهادی
- ۱۲۷..... ۵. بومی سازی امنیت از طریق تشکیل سازمان پیشمرگان مسلمان کرد
- ۱۳۳..... ۶. عوامل تأثیرگذار بر رویکرد امنیت مردم‌نهاد

۱-۶-۱..... ۱- تأمین امنیت

۲-۶-۲..... ۲- اعتماد سازی

۳-۶-۳..... ۳- همسویی و هماهنگ‌سازی نهادها و سازمان‌های دولتی

۴-۶-۴..... ۴- مدیریت ادراک و برداشت

۵-۶-۵..... ۵- همراهی شخصیت‌های با نفوذ محلی

۱۴۵..... جمع‌بندی

فصل پنجم: عقلانیت جهادی، عقلانیت ابزاری ۱۴۹

۱۵۱..... ۱. تعریف مفاهیم اساسی

۱-۱-۱..... ۱-۱-۱. عقلانیت جهادی

- ۱-۲. عقلانیت ابزاری ۱۵۳
۲. اوصاف عقلانیت جهادی و عقلانیت ابزاری ۱۵۹
- ۱-۲. انگیزه الهی و فطری / انگیزه مادی و منفعت خواهانه ۱۵۹
- ۲-۲. اسباب غیبی و معنوی / اسباب مادی و طبیعی ۱۶۱
- ۲-۳. استقامت و مقاومت / تزلزل و سستی ۱۶۴
- ۲-۴. ایثار و دیگرخواهی / فردگرایی و خودخواهی ۱۶۶
- ۲-۵. تکلیف گرایی و ارزش مناری / نتیجه گرایی و عمل زدگی ۱۶۸
- ۲-۶. عاطفه گرایی و مردم گرایی و خلاقیت خواهی ۱۷۱
- ۲-۷. علم گرایی منطقی / علم بسندگی ۱۷۳
- ۲-۸. کنش کم هزینه و قانع / کنش پرهزینه و متوقع ۱۷۶
- جمع بندی ۱۷۷
- فصل ششم: نهادهای بوروکراتیک و مدیریت جهادی** ۱۸۵
۱. تعریف بوروکراسی ۱۸۶
۲. ویژگی های بوروکراسی ۱۸۷
- ۱-۲. ویژگی های مثبت بوروکراسی ۱۸۷
- ۲-۲. ویژگی های منفی بوروکراسی ۱۸۸
۳. پیچیدگی های بوروکراسی در ایران قبل و بعد از انقلاب ۱۸۹
۴. اصول حاکم بر نظام اداری پیش از انقلاب ۱۹۲
- ۴-۱. اصل عدم اعتماد ۱۹۲
- ۴-۲. اصل تمرکز در سیاستگذاری و اجراء ۱۹۲
- ۴-۳. اصل کنترل ۱۹۳
- ۴-۴. اصل عدم واگذاری امور اجرایی به مردم ۱۹۳
- ۴-۵. اصل حاکمیت بر جامعه نه خدمت به آن ۱۹۳
- ۴-۶. اصل عدم توجه به تأمین نیازها و معیشت کارکنان نظام اداری ۱۹۴
۵. فرهنگ جهادی ۱۹۵
۶. اهمیت شکل گیری نهادهای انقلاب ۱۹۶

۱۹۹.....	۷. مدیریت جهادی.....
۲۰۰.....	۷-۱. ویژگی‌های مدیریت جهادی.....
۲۰۴.....	۷-۲. تحول در سیستم اداری با مدیریت جهادی.....
۲۰۴.....	۸. اصول حاکم بر نظام اداری کمال مطلوب.....
۲۰۵.....	جمع‌بندی.....
۲۰۹.....	فصل هفتم: تبیین مانعیت بوروکراسی در تحقق کنش جهادی
۲۱۰.....	۱. مقدمه: تفکر سیستمی و ضرورت اتکاء بر میانی اسلامی جهت نظام‌سازی.....
۲۱۲.....	۲. ساحت سه‌گانه مفهوم‌شناسی بوروکراسی.....
۲۱۲.....	۲-۱. مفهوم ساختاری بوروکراسی.....
۲۱۲.....	۲-۲. مفهوم رفتاری بوروکراسی.....
۲۱۴.....	۲-۳. مفهوم تعاملی بوروکراسی.....
۲۱۵.....	۳. نهاد بوروکراسی و عدم هماهنگی‌اش با نهاد جهاد.....
۲۱۶.....	۴. چیستی نهاد.....
۲۱۷.....	۵. کارکردهای بوروکراسی.....
۲۲۲.....	۶. درآمدی بر نظریه سازمان جهادی.....
۲۲۳.....	۶-۱. ضرورت اتکا بر قدرت نرم سازمانی جهت تمهید کنش جهادی.....
۲۲۷.....	۶-۲. اختیار، ضامن تلقیق ساختار و عاملیت.....
۲۲۹.....	۶-۳. تلازم تکلیف و اختیار.....
۲۲۹.....	۶-۴. تبیین مدل نهایی.....
۲۳۲.....	جمع‌بندی.....
۲۳۷.....	نمایه.....
۲۳۹.....	نمایه موضوعی.....

پیشگفتار

در پرتو پیروزی انقلاب عظیم اسلامی ایران، بار دیگر دین، به‌ویژه تعالیم متعالی و مترقی اسلام، به عنوان معارف رهایی‌بخش از طاغوت‌های درونی و بیرونی؛ در عرصه حیات انسان معاصر ظاهر گردید. تجدید این پدیده، از سویی سبب بیداری و خودباوری ملت‌های مسلمان شد، از دیگر سو، باعث نمایان شدن سست‌پایگی مسلک‌ها و مکاتب بشرساخته و نظام‌های مبتنی بر آنها در میان دیگر ملل گشت.

بایستگی بسط تحقیق و مطالعه متن و منسجم، نظریه‌پردازی و نوآوری در زمینه مبانی معارف دینی و نظامات اجتماعی مبتنی بر آن، و ضرورت پرداخت عالمانه و روزآمد به «حوادث واقعه فکری»، به فراخور شرایط کنونی و درخور این رستخیز رهایی‌بخش و سعادت‌آفرین و نیز لزوم آسیب‌شناسی فرهنگ بومی، دفاع درست و دقیق از دین و زدودن پیرایه‌های موهوم و موهون از ساحت قدسی آن و صیانت از هویت فرهنگی و سلامت فکری اқشار تحصیل‌کرده و نسل جوان کشور، تأسیس نهاد علمی - پژوهشی محض و کارآمدی را فرض می‌نمود. به اقتضای ضرورت‌های پیش‌گفته، حسب الامر رهبر فرهیخته انقلاب اسلامی، آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) و با تلاش و تدبیر آیت‌الله علی‌اکبر رشاد، «پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی» به عنوان نهادی علمی - فکری، دانشگاهی - حوزوی، در سال ۱۳۷۳ تأسیس شد. پژوهشگاه دارای شخصیت حقوقی مستقل و در حکم نهاد عمومی و غیردولتی است که اکنون در قالب چهار پژوهشکده «حکمت و دین‌پژوهی»، «نظام‌های اسلامی»، «فرهنگ و مطالعات اجتماعی»، «دانشنامه‌نگاری دینی» و چند مؤسسه وابسته، برای تحقق اهداف مذکور در اساسنامه مصوب خود، فعالیت می‌کند.

پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی که متشکل از چهار گروه «فرهنگ‌پژوهی»،

«مطالعات انقلاب اسلامی»، «غرب‌شناسی» و «ادبیات اندیشه» است، می‌کوشد زمینه تولید آثاری متن، با جهت‌گیری انتقادی و نوآورانه را در مورد مسائل حوزه‌های یادشده فراهم سازد.

اهداف، رویکردها و قلمرو مطالعاتی گروه مطالعات انقلاب اسلامی عبارت‌اند از:
۱. تبیین مبانی معرفتی، نظری، و ریشه‌های انقلاب اسلامی؛ (مبانی انقلاب اسلامی)؛

۲. تبیین، بررسی و نقد نظریه‌های انقلاب و انقلاب اسلامی و روش‌شناسی‌های انقلاب و انقلاب اسلامی؛ (نظریه‌ها و روش‌ها)؛

۳. پیشینه‌پژوهی، کنونه‌پژوهی، و آینده‌پژوهی انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی ایران؛ (فرایندپژوهی انقلاب اسلامی در ایران و جمهوری اسلامی ایران)؛

۴. جامعه‌شناسی و جریان‌شناسی انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی ایران؛ (گفتمان‌ها و شخصیت‌ها)؛

۵. مطالعه دستاوردها و چالش‌ها (آسیب‌شناسی و راهکار یابی)؛

۶. مطالعات محیط پیرامونی انقلاب اسلامی و جمهوری اسلامی ایران؛ (محیط پیرامونی)؛

۷. رصد و نقد رفتار و عملکرد کارگزاران و ارانه راهبردهای مناسب جهت تحکیم، تداوم و تکامل انقلاب و نظام اسلامی؛ (رصد و نقد).

نوشتار حاضر نتیجه تلاش علمی جمعی از محققان (آقایان دکتر حسن مرادی، دکتر حسین احمدی، مهندس حسینعلی عظیمی، دکتر نبی‌الله روحی، دکتر مهدی جمشیدی، دکتر منوچهر محمدی، دکتر حسین بابایی مجرد و حجت الاسلام والمسلمین احمدعلی یوسفی) است که به اهتمام دکتر محمود مهام در گروه مطالعات انقلاب اسلامی پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی سامان یافته، به موضوع «مدیریت جهادی» می‌پردازد.

آثار وی عبارتند از: «ابزارهای تجزیه و تحلیل سیاسی»، «فرهنگ سیاسی در جمهوری اسلامی ایران»، «مداخله در بافت مجتمع‌های زیستی (تحلیلی انتقادی بر الگوی «تغییر» و «عمران» سند ۲۰۳۰)»، «فرهنگ سیاسی در متون درسی: رقابتی یا

یاریگرانه؟»، «تاریخچه و فرهنگ دفاع در ایران (مروری بر زمینه تحولات مهندسی در دفاع مقدس) و «رمز زیست «کاربست هم‌کاری پایدار» در فلات ایران».

مقام معظم رهبری در آستانه روز کارگر در سال ۱۳۹۳ در دیدار با کارگران در گروه صنعتی مپنا در مورد «عزم ملی» و «مدیریت جهادی» تصریح کردند: «این هویت ما است، این حیثیت ما است، این آینده ما است، این ترسیم‌کننده سرنوشت ما است». لذا هر اثری در تبیین «مدیریت جهادی» تولید شود، گامی در راستای تقویت فرهنگ انقلاب اسلامی است، خصوصاً اگر مانند این مجموعه از خصیصه تنوع حوزه‌ها و مستندسازی تجارب مستقیم جهادگران و مدیران جهادی بهره‌مند باشد.

بر خود لازم می‌دانیم از تلاش‌های علمی و ارزشمند نویسندگان مقالات و محقق محترم، جناب آقای دکتر محمود مهام تقدیر و تشکر نماییم. همچنین از شورای علمی گروه مطالعات انقلاب اسلامی و نیز ارزیابان محترم آقایان سید مسعود پورسعید، علی ذوعلم، حسن علی‌اکبری و مظفر نامداری که با ارانه نظرات ارزشمند خود بر غنای این اثر افزودند، کمال سپاس و امتنان را داریم. هر خائمه امیدواریم نظرات و دیدگاه‌های خوانندگان عزیز و علاقه‌مندان، ما را در اصلاح و تکمیل این اثر و تولید آثار گرانبساز دیگر یاری رسانند.

گروه مطالعات انقلاب اسلامی
پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی